

Kibővült az álmosdi Kölcsey-emlékház

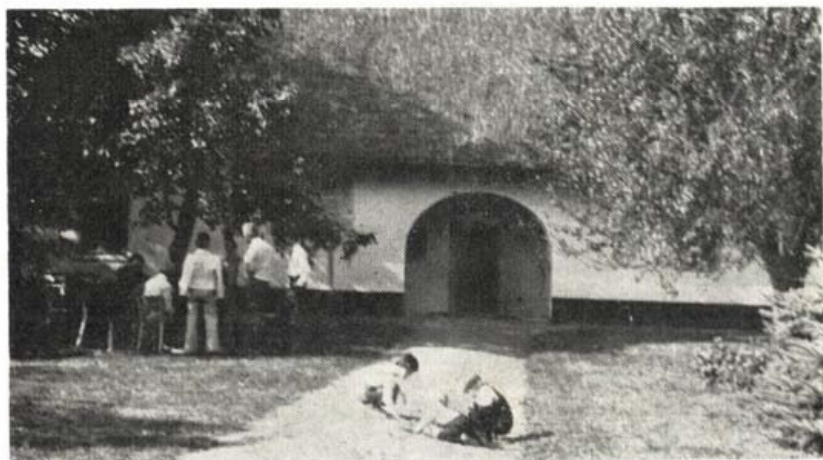
Az álmosdi Kölcsey-ház lassan tízéves múltra tekint vissza. Az 1968. október 13-án felavatott emlékházzal nemcsak Hajdú-Bihar megye gazdagodott, hanem az egész ország. A Kölcsey utcában a 13. szám alatt már messziről kiemelkedik az irodalmi jelentőségű népi műemléképület, amelyet *dr. Annyal László* vezetésével, *dr. Letényi Árpád* tervei alapján eredeti formában állíttatott helyre a Hajdú-Bihar megyei műemlékvédő albizottság. Bár a költőnek nem ez a szülőháza, de 1812 és 1815 között itt lakott, s a magába forduló ifjú e ház falain belül élte át a költővé formálódás időszakát. Az írói kibontakozás nehéz évei voltak ezek.

A belépés előtt érdemes szemügyre venni a telket és az épületet. A vadgesztenyés és fenyőfás előkert mögött kiemelkedő helyen áll az épület. A sárga homokos udvari úttól balra a *Marton László* által megmintázott Kölcsey mellszobor fogad, jobbról pedig egy gémeskút áll. A szobor mögött, a fa arnyékában asztal és lóca hívogatja a látogatót. A telek, az udvar, a ház külső formáját tekintve a XVIII. század végi népi klasszicista stílusnak ritka szép példájával állunk szemben. A nádfedeles, fehérén virító nemesi porta ajtó, ablakveretei, vasalásai eredetiek. S hogy a kor hangulata még teljesebb legyen, sehol nem látunk villanyoszlopot, vezetéket, mert ezeket süllyesztett kábelben helyezték el. Az épület kö-

zépén álló ajtón belépő látogatót egy korabeli edényekkel díszített szabadkéményes konyha fogadja. A búboskemencés szobában végigtekinthetjük a költő életútját. Diákkora, álmosdi évei, Kazinczy védelmében írt könyve, írásos és tárgyi emlékei láthatók itt. Az ajtó felett áll az a bizonyos *théka*, amiről a költő maga is említést tesz. A kiállítás megtekintése után egyre jobban kibontakozik előttünk a gazdálkodó és jobbágyaival törődő, művelt Kölcsey kevésbé ismert portréja.

Miklós Róbert irodalomtörténész és *Masits László* muzeológus — az emlékház rendezői — igen ötletesen kapcsolták össze az irodalmat a történelmi múlttal, amikor a Kölcsey dolgozószobája melletti kis helyiségben az álmosdi csatával és a hajdúszabadságot kivívó Boeskaai személyével is foglalkoztak. Az épület másik szárnyában kapott helyet a korszerű igényeket is kielégítő községi könyvtár. Az emlékházat és a könyvtárat önmagában is érdemes felkeresni.

Az emlékkiállításához csatlakozik a Kölcsey-ház pincéjében berendezett, s a múlt évben átadott *Az érmelléki szőlőkultúra és bortermelés* című kiállítás. A birtokos udvarházak tartozéka volt a borospince is, ide a rácsos faszerkezetű ajtón keresztül, 22 falépcsőn jutunk le. A 14 méter hosszú pince két szárnyból áll. A lépcsők alján egy káposztáshordót helyeztek el (egy XVIII.

Az álmosdi Kölcsey-emlékház (Tikos Katalin felvétele)

századból való káposztáskövel), mivel ez az ételkészítés itt nagy szerepet játszott. Balra a pince rövidebb szárnyában a szüret legfontosabb tárgyi emlékeit láthatjuk: egy Nagylétáról való faprést, szedőkádat szőlőzúzóval, csömöszőlő fával. Egy taposó kád alatt a földben elhelyezett üregben mustos dézsa áll, amelyben a szőlőt kitaposták. A taposókádon egy borzsák áll. A kiskádak mellett puttony, mustmérő dézsa, kármentő, lopótök, és tölgyfa lühu látható, amelyen keresztül a mustot a hordóba töltötték.

A pince hosszabb, jobboldali szárnyában az egyik oldalon tíz különböző

méretű hordó, vele szemben a szőlőtermelésnél és borkészítésnél használatos eszközök és edények láthatók. A kiállítás befejező részében (a kötözés, permetezés, ültetés, bormérés, töltögetés, festés régebbi és újabb eszközeit láthatjuk. A sort a borosüvegek, a kannák, a poharak és a kupák zárják.

A tervek szerint a Hajdú-Bihar megyei múzeumi szervezet, s a rendező dr. Varga Gyula tudományos főmunkatárs a kiállítást további anyaggal kívánja bővíteni. Igen sikerült gondolat volt a Kőlcsey-emlékház irodalmi, történelmi anyaga mellett a pincemúzeum berendezése és bemutatása.

Dr. Szamosújvári Sándor

A természetvédelemre való nevelés Békéscsabán

Békéscsabán, a Munkácsy Mihály Múzeum, valamint az Ifjúsági- és Úttörő Ház között létrejött kapcsolatot egyik legjelentősebb munkaprogramja a fiatalok természetvédelemre és természet tudományos érdeklődésre való nevelése. Feladatunknak érezzük, hogy városunk, megyénk és múzeumunk számára környezet- és természetvédelmi, valamint természet tudományos érdeklődésű „törzsgárdát” alakítsunk ki, márpedig erre a fiatalok a legalkalmasabb.

Eddigi programunk a következő volt: 1975 kora tavaszán „Expedíció a Természetbe” címmel tájékoztató jellegű előadásorozatot tartottunk a gyermekek részére. A színes diavetítéssel kísért előadások megyei és hazai vonatkozásúak voltak. Az előadások egy része már a nyári természetvédelmi táborozásra való felkészülést szolgálta.

1975 nyarán — megyénkben először — megszerveztük a természetvédelmi szakotort. Első alkalommal 20 fővel, egy hétig tartott a táborozás. Sátorláborunkat Békéscsaba közelében, a tarhosi erdős-parkban állítottuk fel. Célunk a hagyományos nyári úttörőtáborozás és természetvédelmi nevelési célok egybehangolása volt, úgy, hogy a résztvevők áttekinthető kapjanak megynék egy meghatározott tájegységének földrajzi, biológiai és kultúrtörténeti vonatkozásairól.

A tábor résztvevőivel alakítottuk meg később a Természetvédelmi Klub-ot. Ennek működési központja az úttörőház, de rendszeres kapcsolatban van a mú-

zeummal is. Fontos feladatunknak tekintjük, hogy gyerekeink egyre alaposabban megismerjék városunk szűkebb és tágabb környezetét, megszeressék és megtanulják védeni természeti környezetünket. Kötetlen beszélgetések, előadások, vetítések, kirándulások, madárrészletek, könyvek között és a múzeumi gyűjteményekben való böngészések, a madárodútelep gondozása — ilyen és hasonló programjaink vannak. Nyáron pedig: újra a sátorozás!

1976. augusztusában Gyula—Városerdőben táboroztunk, a Fekete Kőrös közelében. Munkánk központi programja a terepmegfigyelés elsajátítása és annak gyakorlása volt. Újdonság és régen várt nagyszerű élmény volt a madárgyűrűzés. 12 madárfaj 82 egyedét láttuk el gyűrűvel. Egyszer talán hírt kapunk felőlük...

A környezet- és természetvédelem nemcsak időszerű és fontos téma, de divatos is... Ez önmagában még nem baj, de aki csak divatból foglalkozik a témával, arra hosszú távon nem lehet számítani. A felnövekvő iskolás nemzedékkel kell megszerettetni és megismertetni alapvető környezetünket, a természetet. Aki már gyermekkorukban közel kerülnek a természethez, s egy életre szóló barátságot kötnek vele, azok vigyáznak is majd rá!

Ez pedig — tágabb értelemben — már hazaszeretetet is jelent!

Réthy Zsigmond